

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Národní pedagogický institut ČR/IPs Podpora krajského akčního plánování/P-KAP/srpen 2020

ROZVOJ VÝUKY CIZÍCH JAZYKŮ

**MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ VE FORMÁTU „PROČ? – CO? – JAK?“
SWOT ANALÝZA OBLASTI INTERVENCE**

II. a III. část pojetí tematické oblasti intervence ve verzi pro decizní sféru
vzdělávací politiky České republiky

II. Manažerské shrnutí pro oblast Rozvoj výuky cizích jazyků

PROČ je tato oblast důležitá

Výuka cizích jazyků dlouhodobě reflektuje stále se zvyšující potřebu žáků aktivně využívat cizí jazyk, což přispívá nejen mezinárodní komunikaci, ale i osobnímu rozvoji žáků. Jazykové znalosti totiž zvyšují zaměstnatelnost žáků, umožňují vyšší mobilitu či usnadňují práci s cizojazyčnými informacemi. Z hlediska škol rozvoj jazykového vzdělávání (žáků i učitelů) umožňuje zapojení do široké nabídky projektů mezinárodní spolupráce, ať už mezi školami, nebo mezi školami a zaměstnavateli. Právě mezinárodní spolupráce a výměna pak pozitivně ovlivňuje orientaci žáků v širším společensko-kulturním kontextu a v rámci výchovně-vzdělávacího procesu vede žáky k jasnějšímu pochopení a respektování kulturní diverzity.

CO tuto oblast charakterizuje

Cílem jazykového vzdělávání je tedy umožnit žákům nabytí znalostí a dovedností potřebných k efektivní mezinárodní komunikaci, k získávání informací z cizojazyčných zdrojů a k navázání kontaktů na úrovni pracovní i osobní. Výuka cizích jazyků se aktuálně soustředí zejména na následující oblasti:

- důraz na vyvážený rozvoj všech jazykových dovedností, zejména pak na dovednosti interaktivní a mediační, které umožňují nejen vyjádření, ale především předávání myšlenek způsobem, který je srozumitelný pro různé aktéry v různých kontextech a situacích,
- rozšiřování odborných jazykových znalostí (především slovní zásoby) podle aktuálních potřeb zaměstnavatelů,
- podpora vícejazyčnosti v souvislosti s procesy globalizace a regionalizace (výuka jazyků reflektuje globální potřeby i příležitosti v rámci spolupráce jednotlivých regionů s nejbližšími zahraničními sousedy).

JAK je nejvhodnější tuto oblast rozvíjet a podporovat

Rozvoji zejména prospívá navýšení časové dotace pro výuku prvního i dalšího cizího jazyka a možnost další podpory nadaných žáků i žáků ohrožených školním neúspěchem. V rámci výuky cizích jazyků je potřeba rozvíjet rovnoměrně všechny jazykové dovednosti, a to zejména zapojením následujících prvků do výuky:

- moderních aktivizujících metod,
- mezinárodní i lokální mobility jakožto přímého a řízeného kontaktu s cizojazyčným kontextem,
- motivujících extrakurikulárních aktivit,
- formativního hodnocení, podpory sebehodnocení a vzájemného hodnocení žáků.

Dynamický vývoj v oblasti rozvoje výuky cizích jazyků se do vyučování promítá především díky efektivnímu a systematickému dalšímu vzdělávání učitelů. To by mělo reflektovat zaměření školy, potřeby žáků i samotných učitelů. Kromě tradiční formy prezenčních seminářů a školení by se pedagogičtí pracovníci měli vzdělávat v souladu s plným přijetím digitálního věku a využívat i dalších forem vzdělávání (webináře, videometodiky, online přednáškové univerzitní moduly, prezentace atd.). Vzdělávání by pak mělo probíhat zejména v následujících oblastech:

- moderní výukové metody (s důrazem na aktivizující metody, formativní hodnocení, task/problem-based learning atd.),
- práce s digitálními technologiemi,
- udržování a rozvoj již získaných jazykových dovedností.

Vzdělávání může být realizováno i v rámci spolupráce předmětových týmů. Ta by měla pomoci začínajícím učitelům a rodilým mluvčím přizpůsobit se systému výuky. Umožňuje také vzájemnou výměnu informací a efektivní tvorbu a sdílení výukových materiálů (zejména v digitální podobě, včetně databází online zdrojů atd.). Efektivní spolupráce v rámci předmětových týmů, ale i mezipředmětová spolupráce, umožňuje začlenění dalších forem výuky (tandemová a týmová výuka, projektové vyučování, CLIL atd.) a zároveň podporuje systém observací, s cílem napomáhat autoevaluaci učitelů a kontinuálnímu zlepšování výuky.

III. SWOT analýza za oblast Rozvoj výuky cizích jazyků

Silné stránky (strengths)	Slabé stránky (weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Vybavení tříd (počítač, projektor, internet) - Šíře nabídky výuky CJ (návaznost na ZŠ) - Podpora DVPP ze strany zaměstnavatele - Předchozí zkušenost s mezinárodními projekty a programy zahraniční mobility žáků (minimálně na úrovni eTwinning, případně Erasmus+, Comenius) - Široká nabídka mezinárodních projektů a silná institucionální podpora - Lokální mobilita (divadla, exkurze, praxe, spolupráce s dalšími institucemi) - Propojení partnerských škol (síťování) - Zapojení/pořádání jazykových soutěží - Extrakurikulární aktivity (např. příprava na další jazykové zkoušky, doučování, volitelný cizí jazyk atd.) - Zapojení rodilých mluvčích do výuky - Důraz na odborný CJ - Spolupráce v rámci PT (tandemová výuka, observace) - Využití moderních technologií ve výuce (tvorba materiálů, databáze zdrojů atd.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nezájem/nízká motivovanost učitelů (DVPP, mobilita, práce „nad rámec výuky“). Nízká podpora ze strany vedení školy (podceňování významu jazykového vzdělávání) - Důraz často jen na konkrétní jazykové výstupy jednotlivých vzdělávacích činností (mobilita, doučování atd.). Představa automatického dopadu jednotlivých opatření na jazykové výstupy žáků (bez dalších modifikací, zpětné vazby atd.) - Nedostatek dostatečně připravených učitelů pro určité typy výuky/aktivit (CLIL, akreditované kurzy, rodilý mluvčí) - Neefektivní a nesystematické využívání materiálních a finančních zdrojů - Nedostatečná systematičnost a efektivita DVPP (včetně zapojení výstupů DVPP do výuky, zpětné vazby v souvislosti s jazykovými výstupy žáků a další efektivní sdílení výsledků DVPP). - Nízká míra orientace ve volných zdrojích a online zdrojích (spojeno s jistou mírou nedůvěry k těmto zdrojům vs. instituce) - Neznalost aktuální nabídky v rámci jazykového vzdělávání (instituce, DVPP, kraje atd.) - Nízká efektivita zapojení rodilých mluvčích ve výuce - Nízká míra znalostí CJ učitelů odborných/teoretických předmětů - Chybějící návaznost na ZŠ ve výuce dalšího cizího jazyka (omezená či nulová nabídka výběru jazyků) - Nízká míra aktivních znalostí moderních výukových metod - Spolupráce napříč předmětových týmů včetně tvorby a sdílení výukových materiálů (především odborných) - Nedostatečná mobilita PP (stáže, stínování výuky atd.) - Koordinace a návaznost výuky na ŠVP (i v rámci mezipředmětových vztahů)

Příležitosti (opportunities)	Hrozby (threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Zapojení do projektů Erasmus+ (a nově chystaný Erasmus Pro) - Příklady inspirativní praxe – Jazyková cena Label - Spolupráce s jazykovými instituty (burzy partnerství, projekty partnerství, exkurze, přednášky atd.) - Zapojení do výzev a projektů MŠMT - Využívání volně dostupných výsledků projektů a aktivit Evropského střediska moderních jazyků Rady Evropy - Zapojení do dalších mezinárodních projektů, které vedou k využívání moderních technologií a napomáhají inkluzi, např. DynEd a Robobrace - Využívání projektů podporujících vícejazyčnost (např. Evropské jazykové portfolio apod.) - Extrakurikulární aktivity (pomoc nadaným žákům, pomoc žákům ohrožených školním neúspěchem) - DVPP – nabídka nejen prezenčních seminářů, ale především volné online zdroje (webináře, vysokoškolské přednášky, metodické portály, videometodika) - Diferenciace tříd dle úrovně žáků – nové možnosti dělení tříd dané školským zákonem 	<ul style="list-style-type: none"> - Chybějící aktuální národní strategie jazykového vzdělávání (poslední zveřejněný akční plán z roku 2005 -2008) - Vzdělávací politika tvořena zdola – roztržitost, rozptýlené a těžko dohledatelné zdroje (metodika, projekty, výzvy, příklady dobré praxe) pro výuku cizích jazyků - Snižování časové dotace pro výuku CJ / časová dotace pro výuku dalšího jazyka - Velmi omezená nabídka udržovacích jazykových kurzů na úrovni C1/C2 - Komplikovaný proces podávání žádostí o granty

Jak pomoci silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Dále rozvíjet kvalifikaci učitelů výběrem vhodných programů DVPP zejména v rámci volných online zdrojů
- Na základě předchozích zkušeností využívat stále se rozšiřující nabídku projektů mezinárodní mobility nejen pro žáky, ale i pro PP, zvláště vzhledem k navýšení finančních prostředků uvolněných na projekty Erasmus+ (pro rok 2018/19 navýšení o 40 %)
- Spolupráce s dalšími institucemi i zaměstnavateli (DVPP, lokální mobilita, odborné stáže atd.)

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Příklady dobré praxe motivovat vyučující ke změně vyučovací praxe
- Využitím vhodných programů DVPP a mobility systematizovat a zefektivnit nejen další vzdělávání, ale především výuku
- Využívat existující a ke stažení volně dostupné výsledky mezinárodních jazykových projektů Evropského střediska pro moderní jazyky rady Evropy, které jsou určeny k praktickému využití pro práci na úrovni třídy, školy, popř. instituce

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- V rámci spolupráce PT zorganizovat efektivnější orientaci v aktuálních nabídkách (databáze zdrojů)
- Rozvojem extrakurikulárních aktivit kompenzovat nízkou časovou dotací.

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Zveřejnění nové dlouhodobé koncepce výuky cizích jazyků
- Vytvoření a zapojení do sítí, propojování poznatků v rámci institucí a projektů (think-tank), kontinuální informování škol o jejich možnostech, třídění informací
- Příklady dobré praxe překonávat slabé stránky (především nízkou motivovanost PP a nízkou efektivnost výuky) a kontinuální informovaností překonávat zdrojovou roztržičnost